

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002735

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-06-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельник Павло Вікторович

2. Pavlo V. Melnyk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 29-06-2026

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14189

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.31, 16.01

Тема дисертації:

1. Спеціальна лексика інформаційного права: формування, системно-структурна організація, термінотворення
2. Special vocabulary of information law: formation, systemstructural organization, term formation

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу становлення, розвитку й системної організації української термінології інформаційного права як окремої галузі юридичних знань. Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком інформаційних технологій, цифровізацією суспільства, розширенням інформаційних правовідносин і потребою в уніфікованій термінологічній системі, здатній забезпечити точність професійної комунікації та однозначність тлумачення законодавчих норм. У роботі досліджено процес формування інформаційного права України в контексті розвитку національного законодавства та інтеграції до європейського правового простору. Простежено еволюцію нормативно-правової бази – від закріплення конституційних засад інформаційних прав і свобод до ухвалення спеціалізованих законів та їх подальшої адаптації до сучасних умов цифрового суспільства й викликів воєнного стану. Наголошено, що

розвиток інформаційного права супроводжується активним формуванням спеціальної термінології, яка виконує не лише номінативну, а й комунікативно-регулятивну функцію. У дисертації схарактеризовано дискурс інформаційного права як комплексну систему мовних засобів, що забезпечує взаємодію між правниками, фахівцями інформаційної сфери й широким колом користувачів. Визначено, що ефективне функціонування термінології інформаційного права необхідна умова точного регулювання інформаційних правовідносин, оскільки сприяє усуненню неоднозначності у трактуванні правових норм і забезпечує високий рівень професійної комунікації. Значну увагу приділено теоретичному осмисленню поняття «термін» у сучасному термінознавстві та специфіці терміна інформаційного права. Установлено, що термін інформаційного права – це мовна одиниця (слово, словосполучення, поєднання слова чи словосполучення із символами), співвіднесена з інформаційно-правовим поняттям чи поняттям іншої галузі знань з набутими внаслідок функціонування в дискурсі інформаційного права специфічними значеннєвими відтінками, уведена в обіг законодавцем чи науковцем для задоволення комунікативних потреб. У складі спеціальної лексики інформаційного права виокремлено терміни, професіоналізми, номенклатурні назви, квазітерміни й передтерміни. Проаналізовано проблеми формування цієї терміносистеми, пов'язані зі швидкими темпами розвитку інформаційних технологій, запозиченням іншомовної лексики та нечіткістю меж між окремими типами спеціальних мовних одиниць. Визначено, що терміносистема інформаційного права належить до проміжного типу, оскільки поєднує елементи юридичної, загальнонаукової та інформаційно-технологічної термінології. У роботі здійснено структурно-словотвірний аналіз української термінології інформаційного права. Встановлено, що вона охоплює як питомі українські, так і запозичені терміни, адаптовані до особливостей національного правового дискурсу. Найпродуктивнішою частиною мови виявилися іменники, які виконують основну номінативну функцію, тоді як прикметники, дієслова й дієприкметники здебільшого уточнюють значення терміноелементів. Досліджено основні способи термінотворення в галузі інформаційного права. З'ясовано, що найвищу продуктивність має синтаксичний спосіб, оскільки переважають складені багатокomпонентні терміни. Морфологічний спосіб представлений афіксацією, основоскладанням і абревіацією, які забезпечують точність і компактність професійної комунікації. Окремо наголошено на ролі семантичного способу творення термінів, заснованого на переосмисленні загальноживаної лексики та метафоричному перенесенні значень. У дисертації простежено парадигматичні зв'язки в терміносистемі інформаційного права. Визначено, що базові терміни здатні формувати гіперо-гіпонімічні відношення, які забезпечують системність і впорядкованість термінології. Розглянуто особливості синонімії, зокрема співіснування повних і скорочених назв, питомих і запозичених термінів, а також синтаксичних варіантів найменувань. З'ясовано, що синонімія в цій галузі обмежена через прагнення до стандартизації та однозначності. Проаналізовано також антонімічні зв'язки між термінами інформаційного права. Виділено контрадикторні, контрарні, комплементарні та конверсивні антоніми, які сприяють точному розмежуванню понять і зміцненню системних зв'язків у межах терміносистеми. Установлено, що випадки полісемії в інформаційному праві поодинокі й виникають переважно внаслідок розвитку професійного знання й розширення змісту понять. Водночас відсутність омонімії свідчить про високий рівень упорядкованості й системності досліджуваної термінології.

2. Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу становлення, розвитку й системної організації української термінології інформаційного права як окремої галузі юридичних знань. Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком інформаційних технологій, цифровізацією суспільства, розширенням інформаційних правовідносин і потребою в уніфікованій термінологічній системі, здатній забезпечити точність професійної комунікації та однозначність тлумачення законодавчих норм. У роботі досліджено процес формування інформаційного права України в контексті розвитку національного законодавства та інтеграції до європейського правового простору. Простежено еволюцію нормативно-правової бази – від закріплення конституційних засад інформаційних прав і свобод до ухвалення спеціалізованих законів та їх подальшої адаптації до сучасних умов цифрового суспільства й викликів воєнного стану. Наголошено, що розвиток інформаційного права супроводжується активним формуванням спеціальної термінології, яка

виконує не лише номінативну, а й комунікативно-регулятивну функцію. У дисертації схарактеризовано дискурс інформаційного права як комплексну систему мовних засобів, що забезпечує взаємодію між правниками, фахівцями інформаційної сфери й широким колом користувачів. Визначено, що ефективне функціонування термінології інформаційного права необхідна умова точного регулювання інформаційних правовідносин, оскільки сприяє усуненню неоднозначності у трактуванні правових норм і забезпечує високий рівень професійної комунікації. Значну увагу приділено теоретичному осмисленню поняття «термін» у сучасному термінознавстві та специфіці терміна інформаційного права. Установлено, що термін інформаційного права – це мовна одиниця (слово, словосполучення, поєднання слова чи словосполучення із символами), співвіднесена з інформаційно-правовим поняттям чи поняттям іншої галузі знань з набутими внаслідок функціонування в дискурсі інформаційного права специфічними значеннєвими відтінками, уведена в обіг законодавцем чи науковцем для задоволення комунікативних потреб. У складі спеціальної лексики інформаційного права виокремлено терміни, професіоналізми, номенклатурні назви, квазітерміни й передтерміни. Проаналізовано проблеми формування цієї терміносистеми, пов'язані зі швидкими темпами розвитку інформаційних технологій, запозиченням іншомовної лексики та нечіткістю меж між окремими типами спеціальних мовних одиниць. Визначено, що терміносистема інформаційного права належить до проміжного типу, оскільки поєднує елементи юридичної, загальнонаукової та інформаційно-технологічної термінології. У роботі здійснено структурно-словотвірний аналіз української термінології інформаційного права. Встановлено, що вона охоплює як питомі українські, так і запозичені терміни, адаптовані до особливостей національного правового дискурсу. Найпродуктивнішою частиною мови виявилися іменники, які виконують основну номінативну функцію, тоді як прикметники, дієслова й дієприкметники здебільшого уточнюють значення терміноелементів. Досліджено основні способи термінотворення в галузі інформаційного права. З'ясовано, що найвищу продуктивність має синтаксичний спосіб, оскільки переважають складені багатокomпонентні терміни. Морфологічний спосіб представлений афіксацією, основоскладанням і аббревіацією, які забезпечують точність і компактність професійної комунікації. Окремо наголошено на ролі семантичного способу творення термінів, заснованого на переосмисленні загальноновживаної лексики та метафоричному перенесенні значень. У дисертації простежено парадигматичні зв'язки в терміносистемі інформаційного права. Визначено, що базові терміни здатні формувати гіперо-гіпонімічні відношення, які забезпечують системність і впорядкованість термінології. Розглянуто особливості синонімії, зокрема співіснування повних і скорочених назв, питомих і запозичених термінів, а також синтаксичних варіантів найменувань. З'ясовано, що синонімія в цій галузі обмежена через прагнення до стандартизації та однозначності. Проаналізовано також антонімічні зв'язки між термінами інформаційного права. Виділено контрадикторні, контрарні, комплементарні та конверсивні антоніми, які сприяють точному розмежуванню понять і зміцненню системних зв'язків у межах терміносистеми. Установлено, що випадки полісемії в інформаційному праві поодинокі й виникають переважно внаслідок розвитку професійного знання й розширення змісту понять. Водночас відсутність омонімії свідчить про високий рівень упорядкованості й системності досліджуваної термінології.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Мельник П. В. Аналітичні конструкції (квазітерміни й передтерміни) в терміносистемі українського інформаційного права. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 2021. Том 32 (71) № 6. Ч. 2. С. 35–40.
- 2. Мельник П. В. Синонімічні відношення термінолексики інформаційного права. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2022. № 55. С. 61–66.
- 3. Мельник П. В. Особливості виявів гіперо-гіпонімічних відношень в термінології інформаційного права. Закарпатські філологічні студії, 2023. Випуск 27. Том 3. С. 118–123.
- 4. Мельник П. В. Специфіка інформаційно-правового дискурсу як комунікативного явища й текстової категорії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2024. № 70. С. 73–77.
- 5. Arkhyenko L., Melnyk P. Professionalism and Nomenclature in the Ukrainian Terminology of Information Law (Професіоналізми й номенклатура в складі української термінолексики інформаційного права). Slavia orientalis, 2023. Tom LXXII. NR 3. P. 631–644.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Піддубна Наталія Віталіївна

2. Nataliia V. Piddubna

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0331-0496

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лисенко Олена Анатоліївна

2. Olena A. Lysenko

Кваліфікація: к. філос. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9424-350X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Царьова Ірина Валеріївна

2. Iryna V. Tsariova

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1939-7912

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57222865328; Web of Science Researcher ID: U-3699-2018;
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=Mwj90ekAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571446

Місцезнаходження: пр. Гагаріна, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радчук Ольга Вячеславівна

2. Olga V. Radchuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0343-6796

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=fLmjqmUAAAAJ&hl=uk>

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Борисов Володимир Андрійович

2. Volodymyr A. Borysov

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7468-727X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Осіпова Тетяна Федорівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Осіпова Тетяна Федорівна

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна